

**Міністерство освіти і науки України
Заклад вищої освіти «Подільський державний університет»
Навчально-науковий інститут бізнесу і фінансів
Кафедра фінансів, банківської справи, страхування
та електронних платіжних систем
Вінницький національний аграрний університет
Поліський національний університет
Полтавський державний аграрний університет**

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СТАЛОГО РОЗВИТКУ ФІНАНСОВОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ

**ЗБІРНИК МАТЕРІАЛІВ
IV Всеукраїнської науково-практичної
інтернет-конференції**

**12 квітня 2024 року
м. Кам'янець-Подільський**

Валентина ЧУМАК

канд. екон. наук, професор кафедри
фінансів, банківської справи та страхування,
Полтавський державний аграрний університет,
м. Полтава

Людмила БРАЖНИК

канд. екон. наук, доцент кафедри
фінансів, банківської справи та страхування,
Полтавський державний аграрний університет,
м. Полтава

АНТИКРИЗОВЕ ФІНАНСОВЕ УПРАВЛІННЯ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИМИ ПІДПРИЄМСТВАМИ

Перед сільськогосподарським виробництвом стоїть важлива великомасштабна проблема – відродження сільського господарства. Особливості механізму попередження та захисту аграрних підприємств від банкрутства пов'язані, головним чином, з особливостями самого сільського господарства. Проблеми, пов'язані з розробкою резервів забезпечення безбиткової діяльності підприємств є предметом досліджень багатьох вітчизняних та зарубіжних учених, проте, потребує подальшого розвитку система антикризових заходів, яка спроможна реально сприяти попередженню кризових явищ, оздоровленню економіки та зміцненню фінансів суб'єктів господарювання аграрної сфери.

Слід погодитись з думкою вчених-економістів, які вважають, що розвиток кризових ситуацій на підприємстві відбувається із-за незадовільного керівництва бізнесом. У сучасних ринкових умовах реальних ефективних успіхів в антикризовому управлінні можуть досягти лише високо кваліфіковані кризис-менеджери, оскільки в кожному конкретному випадку необхідно приймати нестандартні, інноваційні рішення. К. А. Пріб зазначає, що кризові ситуації у сільському господарстві виникають через сезонність та особливості виробництва; коливання урожайності, порушення економіко-технічних відносин на селі, окремі випадки рейдерства тощо [1, с. 54].

За будь-яких умов господарювання управління платоспроможністю є

важливим фактором попередження розвитку кризи та можливого настання банкрутства. Загальновідомо, що однією з основних умов фінансової стійкості сільськогосподарського підприємства є надходження грошових засобів, які зможуть покрити його зобов'язання. Відсутність необхідного запасу грошових коштів свідчить про серйозні проблеми, а надмірна їх величина говорить, що реально підприємство потерпає від збитків, пов'язаних із інфляцією та втраченими можливостями вигідно вкласти грошові кошти і одержати додатковий дохід. Вважаємо, що найперший спосіб добування капіталу – це поліпшення управління абсолютно ліквідними активами підприємства. Управління грошовими засобами на вітчизняних сільськогосподарських підприємствах до недавнього часу не займались. Із впровадженням у практику Національних стандартів бухгалтерського обліку, обов'язковою формою річної звітності став Звіт про рух грошових коштів, використання якого є необхідним і досить корисним у ринкових умовах, оскільки лише плануючи і управляючи грошовими потоками суб'єкти господарювання аграрної сфери зможуть забезпечувати себе абсолютно ліквідними активами, бути платоспроможними та уникати фінансової кризи.

З метою попередження виникнення фінансової кризи та банкрутства підприємств, вважаємо за необхідне впровадження системи внутрішнього фінансового контролю – контролінгу. Концепція контролінгу була розроблена в закордонній практиці у восьмидесяті роки як засіб активного попередження кризових ситуацій, які призводять до банкрутства. Принципом цієї концепції, що одержала назву «управління відхиленнями» є оперативне порівняння основних планових (нормативних) та фактичних показників з метою виявлення відхилень між ними і визначення взаємозв'язку та взаємозалежності між показниками.

Слід зазначити, що лише активна інноваційна політика в поєднанні з використанням інвестицій для впровадження нових технологій дозволяє успішно вирішувати проблеми виходу із кризових ситуацій. Тобто, інвестиційний менеджмент можна розглядати як один із методів антикризового

управління. Для сучасних сільськогосподарських підприємств особливе значення набуває проблема їх інвестиційної привабливості, яка залежить від усіх показників, що характеризують фінансовий стан підприємства і в першу чергу від рентабельності власного капіталу. Це узагальнюючий показник, який відповідає на питання: скільки прибутку може одержати підприємство в розрахунку на одиницю вартості свого майна. Основною умовою підвищення інвестиційної привабливості підприємства є збільшення величини рентабельності його власного капіталу, використавши для цього ефект фінансового важеля, що виникає внаслідок перевищення економічної рентабельності підприємства над процентом, який сплачується за користування позиковими коштами.

Стабільний фінансовий стан сільськогосподарських підприємств може бути забезпечений за рахунок ефективного використання всіх видів ресурсів. З однієї сторони, для створення умов відтворення ресурсного потенціалу необхідна система організаційно-економічних заходів і, перш за все, вибір напрямку спеціалізації, який би забезпечив найбільш ефективне використання ресурсів. З іншої – ряд вчених-економістів у галузі антикризового управління вважають, що розширення сфери діяльності підприємства в будь-якому напрямку, тобто його диверсифікація є одним із головних методів попередження банкрутства [2]. Диверсифікація – це дієвий спосіб зниження ризиків діяльності сільськогосподарського підприємства.

Отже, перед суб'єктами господарювання аграрної сфери стоїть досить важливе питання, що краще – вузькоспеціалізоване, чи широко або обмежено диверсифіковане, чи комбіноване виробництво? По своїй економічній суті спеціалізація і диверсифікація діалектично протилежні. З однієї сторони, спеціалізація забезпечує ефективне використання ресурсів, більш низьку собівартість продукції, що в свою чергу призводить до прибутковості та фінансової стабільності. З іншої сторони, ступінь ризику вузько спеціалізованого підприємства значно вищий ніж диверсифікованого. Тому вважаємо, що з точки зору антикризового управління доцільно

використовувати диверсифікацію, оскільки збитковість одного виду діяльності компенсується прибутковістю іншого, що значно знижує ймовірність фінансової кризи та банкрутства підприємства. Доцільність застосування диверсифікації в сільському господарстві визначається: суттєвими відмінностями між платоспроможністю різних покупців і замовників; зростанням ступеня незалежності товаровиробників; підвищенням конкурентоспроможності підприємства за рахунок виробництва різних видів продукції. Таким чином, з метою зменшення величини ризику діяльності сільськогосподарських товаровиробників та підвищення їх фінансової стійкості необхідно раціонально поєднувати спеціалізацію та диверсифікацію, а підприємствам необхідно організувати виробництво такої продукції, робіт, послуг, оплата яких при їх реалізації буде обов'язково проводитись лише грошовими коштами.

Вихід із ситуації, що склалася, бачиться у формуванні системи антикризового регулювання, що передбачає: формування ринкової інфраструктури; впровадження ефективного правового механізму, що регулює господарську діяльність аграрних підприємств. Одним із головних завдань є формування кредитно-фінансової та інвестиційної політики, що передбачає: надання державних кредитів сільськогосподарським підприємствам під незначні відсотки; розвиток форм товарного кредитування сільськогосподарських виробників незалежно від каналів реалізації продукції; створення сільськогосподарськими товаровиробниками кооперативних банків; застосування пільгового кредитування як галузі з уповільненим оборотом капіталу.

Список використаних джерел

1. Пріб К. А. Практика антикризового управління в сільськогосподарських підприємствах. *Економіка АПК*. 2019. № 10. С. 51-59.
2. Чумак В. Д., Дорошенко О. О., Кіріченко Н. О. Система виявлення та подолання фінансової кризи в умовах сільськогосподарських підприємств: механізм впровадження та реалізації. *Ефективна економіка*. 2022. № 5. URL: <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=10300>.

консолідація.....	189
Владислав СИНЬТЮК. Сутність та роль інформаційного фактору у міжнародних відносинах бізнесу.....	192
Ганна СИРОТЮК, Катерина ЯНКОВСЬКА. Основні вектори розвитку управлінського обліку в умовах цифровізації економіки.....	198
Марина СЛОБОДЯНЮК. Страхування сільськогосподарських ризиків	202
Мирослав СМОТРОВ. Стратегічні аспекти інвестування та розширення фінансової інклюзії.....	207
Іван СОКОЛИШИН. Характеристика основних фінансових інститутів системи недержавного пенсійного забезпечення.....	211
Олег СТОЙКО, Катерина СІРА. Причини виникнення дефіциту бюджету та напрями його зниження в Україні в умовах воєнного стану.....	216
Роман СТРАШОК. Аналіз управління витратами підприємств: фінансовий аспект.....	220
Денис ТІТОВ, Олександр ШЕДЛОВСЬКИЙ. Інноваційні підходи до подолання фінансових криз у банківській системі України.....	223
Наталія ТКАЧУК. Форми консолідації банків: теоретичні аспекти сутності.....	227
Роксолана ТРОЯН, Віта ГАВРИЛЮК. Процес управління фінансовими ресурсами.....	231
Наталія ФЕДОРЧУК. Сучасні напрямки глобалізації економіки.....	235
Денис ФІЛІМОНЧУК. Сучасні інформаційні технології управління туристичним бізнесом.....	238
Павліна ФУГЕЛЮ. Проблеми фінансування безпеки та оборони з місцевих бюджетів.....	241
Богдан ХАРЧЕНКО. Конкурентоспроможність підприємства як категорія.....	244
Анастасія ЧОРНОПИСЬКА. Дослідження основних способів підвищення продуктивності праці – як фактора розвитку економіки.....	248
Валентина ЧУМАК, Людмила БРАЖНИК. Антикризове фінансове	

управління сільськогосподарськими підприємствами.....	254
Інна ШУБЕНКО, Олександр ДЕНІСОВ. Теоретико-практичні підходи до поняття «прибуток» і «прибутковість».....	258

Наукове видання

**ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СТАЛОГО РОЗВИТКУ ФІНАНСОВОЇ СИСТЕМИ
УКРАЇНИ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ**

*Збірник матеріалів IV Всеукраїнської науково-практичної
інтернет-конференції*

*12 квітня 2024 року
(електронне видання)*

Матеріали друкуються в авторській редакції

Відповідальна за випуск ГАЙБУРА Ю.А.

Підписано до поширення через мережу Інтернет __.__.2024 р.

Авт. арк. 268. Ум. друк. арк. 11.2

Заклад вищої освіти «Подільський державний університет»

Кам'янець-Подільський – 2024